

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec
na lata 2015–2024
(Projekt 2.0)

INICJATYWAŁOKALNA.PL

Wrzesień 2015

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Część wprowadzająca	5
1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju	5
1.2. Metodologia prac nad Strategią.....	5
2. Część programująco-strategiczna.....	7
2.1. Analiza obszarów problemowych	7
2.1.1. Analiza SWOT	7
2.1.2. Drzewo problemów	13
2.1.3. Drzewo celów.....	14
2.2. Kierunki rozwoju Gminy Opatowiec	15
2.2.1. Wizja i misja rozwoju Gminy Opatowiec	15
2.2.2. Plan operacyjny rozwoju Gminy Opatowiec.....	17
2.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu.....	34
2.4. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko	38
3. Część wdrożeniowa.....	39
3.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju.....	39
3.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju	40
3.3. Promocja Strategii Rozwoju.....	45
Spis tabel	46
Spis rysunków	46
Załączniki	47

Wstęp

Zarządzanie gminą wiąże się z podejmowaniem szeregu działań i decyzji ważnych dla lokalnej społeczności. Aby efektywnie nią zarządzać potrzebny jest wieloletni plan, który będzie wskazywać kierunki jej dalszego rozwoju. Działania właściwe ze strategicznego punktu widzenia mają większe znaczenie niż działania nastawione na przynoszenie natychmiastowych efektów. Zarządzanie strategiczne jest procesem zarządzania nastawionym na formułowanie i wdrażanie Strategii, które ma na celu sprzyjanie wyższemu stopniowi zgodności organizacji, w tym wypadku gminy, z jej otoczeniem zewnętrznym oraz zachowaniem spójności wewnętrznej, a co za tym idzie – osiągnięciem przyjętych celów strategicznych.

Głównym celem tworzenia dokumentu strategicznego, jakim jest Strategia Rozwoju, jest zdiagnozowanie priorytetowych kierunków rozwoju, zmierzających do rozwoju społeczno-gospodarczego. *Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024* to długookresowy, bo dziesięcioletni plan działania, określający strategiczne cele rozwoju, zawierający kierunki oraz priorytety, które są niezbędne do realizacji przyjętych założeń.

Opracowanie Strategii Rozwoju pozwala na określenie najbardziej efektywnych działań mogących zapewnić dynamiczny rozwój całego obszaru, stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości oraz powstawanie nowych inicjatyw społecznych. Strategia stanowi ogół planowanych działań, zmierzających do realizacji wyznaczonych celów rozwojowych. Jest to sposób w jaki gmina zamierza realizować swoją misję. Istotną cechą Strategii jest budowa wizerunku gminy, który stanowi jej swoistą wizytówkę, jest źródłem informacji dla podmiotów gospodarczych, inwestorów i społeczności lokalnej o długoterminowych uwarunkowaniach rozwoju przyjętych przez gminę oraz o sposobach rozwiązywania przez nią pojawiających się problemów. Strategiczne planowanie polega przede wszystkim na wyeliminowaniu rozwiązań nierealnych. Każda Strategia jest inna, ponieważ endo- i egzogeny wkład w każdym programowanym przypadku jest inny. Za sprawą dokumentu strategicznego dana jednostka terytorialna może efektywnie wykorzystać własne zasoby, w tym zasoby finansowe, rzeczowe czy społeczne oraz określić sposoby przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom. Strategia powinna stanowić źródło zasad i zbiór rozwiązań.

Niniejszy dokument zawiera informacje dotyczące kierunków rozwoju Gminy Opatowiec oraz działania związane z realizacją Strategii wraz z harmonogramem realizacji projektów w latach 2015–2024. Horyzont czasowy, jaki został przyjęty dla niniejszej

Strategii, wiąże się z perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2014–2020, która stanowi wyzwanie dla potencjalnych beneficjentów funduszy unijnych. Strategia potrzebna jest tam, gdzie pojawiają się nowe wyzwania. W celu pełnego wykorzystania szans, jakie dają środki unijne, opracowano Strategię, która ma stanowić podstawowy dokument zawierający priorytetowe kierunki rozwoju Gminy Opatowiec, obejmujące okres programowania unijnego na lata 2014–2020.

1. Część wprowadzająca

1.1. Strategia jako instrument kreowania polityki rozwoju

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024 stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą wymagającą nowego spojrzenia na posiadane aspiracje, zasoby i perspektywy rozwoju gminy.

W Strategii zaprezentowana została Wizja, Misja oraz cele główne i szczegółowe przewidziane do realizacji we wskazanym okresie jej obowiązywania. Wyróżniono również działania priorytetowe, które należy podjąć, aby osiągnąć wyznaczone cele. Skumulowano zadania w projekty do realizacji na obszarze gminy. Strategia jest dokumentem otwartym, co oznacza, iż w miarę upływu czasu oraz podejmowanych działań w niej zawartych, możliwa jest jej aktualizacja, w tym również kreowanie nowych działań oraz korekta tych, które zostały sformułowane na etapie jej tworzenia – aby w jak najlepszy sposób dostosować się do zmieniającego się otoczenia.

1.2. Metodologia prac nad Strategią

Opracowywanie Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec było okazją do przeprowadzenia otwartych rozmów z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Dyskusje obejmowały analizę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Efektem prowadzonych rozmów było uzyskanie odpowiedzi na pytania: dokąd zmierzamy? co chcemy? oraz w jaki sposób chcemy to osiągnąć? Dało to podstawy do skonstruowania dokumentu, który ma służyć wszystkim mieszkańcom gminy.

Proces prac związanych z przygotowaniem, opracowaniem i wdrożeniem Strategii Rozwoju rozpoczęto w sierpniu 2015 roku. W początkowej fazie prac nad dokumentem zostały zorganizowane warsztaty strategiczne z przedstawicielami: administracji samorządowej, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, lokalnymi liderami. Prowadzone były spotkania z Zespołem ds. Strategii powołanym przez Wójta Gminy Opatowiec, którego zadaniem była koordynacja prac nad Strategią. Wszystkie spotkania służyły włączeniu społeczności lokalnej do prac nad budowaniem spójnego dokumentu strategicznego, który będzie odzwierciedlał potrzeby mieszkańców gminy. Celem warsztatów

było poznanie potrzeb i opinii mieszkańców na temat obecnej sytuacji gminy oraz kierunku, w jakim powinna ona zmierzać.

Prace nad dokumentem Strategii opierały się na wykorzystaniu szeregu wzajemnie uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- analiza danych zastanych,
- badania ankietowe wśród mieszkańców gminy,
- analizy strategiczne,
- spotkania warsztatowe Zespołu ds. Strategii Rozwoju,
- spotkania warsztatowe z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi.

Integralną częścią Strategii jest dokument *Diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Opatowiec* (Załącznik 1), w którym przedstawiono pogłębioną analizę społeczno-gospodarczą gminy. Strategia powstała w oparciu o Diagnozę, a także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych oraz warsztatów organizowanych w trakcie procesu budowania Strategii. Po zebraniu i przeanalizowaniu wszystkich danych opracowano Projekt 2.0 *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024*, który został upubliczniony za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy.

Do głównych materiałów źródłowych, stanowiących materiał analityczny i podstawę opracowania Strategii, należą:

- dane Głównego Urzędu Statystycznego,
- wnioski z ankiet przeprowadzonych podczas warsztatów grupowych oraz uzyskanych drogą elektroniczną na skrzynkę mailową Urzędu Gminy,
- wnioski zebrane na podstawie przekazanych przez podmioty fizyczne projektowych,
- wnioski zgłaszane podczas warsztatów grupowych,
- dokumenty strategiczne gminy.

2. Część programująco-strategiczna

2.1. Analiza obszarów problemowych

2.1.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Tabela 1 Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Analiza SWOT została przeprowadzona dla Gminy Opatowiec jako część *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024*. Obejmuje główne elementy mające wpływ na rozwój regionu. Analizy dokonano w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad Strategią, w tym dane GUS, informacje zebrane podczas warsztatów grupowych, przeprowadzonych badań ankietowych, a także na podstawie obserwacji własnych.

Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Opatowiec

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Bardzo dobra jakość gleb – nie tylko w skali wojewódzkiej, ale i krajowej. 2. Obszary rolnicze – wykorzystywane pod cenne uprawy polowe. 3. Występowanie form ochrony przyrody: Nadnidziański Park Krajobrazowy, Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu (pełniący rolę otuliny NPK), Koszycko-Opatowiecki Obszar Chronionego Krajobrazu, , Obszary Natura 2000 (Dolina Nidy i Ostoja Nidziańska). 4. Położenie w sąsiedztwie dolin rzecznych: Wisły, Nidy i Nidzicy. 5. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców – wyższa niż średnia w Polsce, województwie świętokrzyskim i powiecie kazimierskim. 6. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie – niższy niż średnia dla Polski, województwa i powiatu. 7. Położenie przy drodze krajowej 79. 8. Położenie na trasie „Szlaku Jagiellońskiego” Kraków–Lublin–Wilno. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie gminy na granicy województw – brak przywiązania do miasta wojewódzkiego. 2. Słabo rozwinięty system komunikacji pozamiejskiej. 3. Spadkowa tendencja liczby ludności i ujemny przyrost naturalny – niższy od średniej dla Polski, województwa świętokrzyskiego oraz powiatu kazimierskiego. 4. Ujemne saldo migracji. 5. Niekorzystne proporcje w strukturze społeczeństwa – udział % ludności ogółem w wieku przedprodukcyjnym niższy niż średnia dla powiatu, województwa i kraju oraz udział % ludności ogółem w wieku poprodukcyjnym wyższy niż średnia dla powiatu, województwa i kraju. 6. Niewystarczający dostęp do opieki społecznej w postaci Domów Pomocy Społecznej i dziennych domów opieki. 7. Niska atrakcyjność inwestycyjna podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego (zarówno do prowadzenia działalności przemysłowej, usługowej i technologicznej) względem pozostałych podregionów i województw. 8. Niestabilna samodzielność finansowa gminy – udział % dochodów własnych w dochodach ogółem niższy niż średnia dla powiatu, województwa i kraju. 9. Ubożenie społeczeństwa – zwiększająca się kwota środków przeznaczonych na pomoc społeczną. 10. Słaby rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 11. Bardzo niska liczba budynków nowych oddanych do użytkowania na 10 tys. mieszkańców.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Walory przyrodnicze sprzyjające turystyce aktywnej. 2. Współpraca partnerstw trójsektorowych na rzecz rozwoju regionu. 3. Współpraca z gminami sąsiednimi na rzecz budowania rozpoznawalnego produktu turystycznego i wspólnej oferty turystycznej. 4. Możliwość finansowania projektów ze środków z funduszy unijnych w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz środków krajowych. 5. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. 6. Sąsiedztwo z rozpoznawalnymi atrakcjami turystycznymi – Pacanów i Młodzawy Małe oraz uzdrowiskami: Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Depopulacja mieszkańców regionu. 2. Duża atrakcyjność turystyczna innych regionów.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Opatowiec możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują, bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed gminą. Z przeprowadzonej analizy SWOT można wysunąć następujące wnioski:

Największymi atutami gminy są: kompleksy gleb dobrej i bardzo dobrej przydatności rolniczej, walory przyrodniczo-krajobrazowe, liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców – wyższa niż średnia w Polsce, województwie i powiecie.

Największymi słabościami gminy są: bariery rozwojowe i słaba samodzielność gminy związana z niskimi dochodami, niewielki udział dochodów własnych w dochodach ogółem, mały udział w dochodach własnych z podatku od osób fizycznych i brak w ostatnim roku wpływu z podatku od osób prawnych, niekorzystne proporcje w strukturze mieszkańców gminy, ujemny przyrost naturalny i saldo migracji.

Największe szanse gminy to: możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na lata 2014–2020 oraz środków krajowych na realizację inwestycji w sektorze gospodarczym oraz społecznym, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w sektorze prywatnym oraz publicznym, współpraca między gminami w celu wypracowania wspólnego, rozpoznawalnego produktu turystycznego oraz stworzenie wspólnej oferty turystycznej.

Największe zagrożenia gminy to: depopulacja mieszkańców województwa, wzrost atrakcyjności i konkurencyjności obszarów innych regionów, przy jednoczesnym braku rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców Gminy Opatowiec, pogarszająca się struktura ludności.

Poniżej pogrupowane zostały w punktach słabe strony i równoważące je strony mocne, wnioski z sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz przykłady, w jaki sposób można wykorzystać szanse, aby zniwelować istniejące problemy i przezwyciężyć zagrożenia.

1. Obecna sytuacja demograficzna wymaga podjęcia szeregu działań, które będą przeciwdziałać zjawisku depopulacji. Jednym z nich jest stworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się osób starszych. Atrakcyjne warunki do zaoferowania osobom starszym na czasowe lub stałe zamieszkanie na terenie gminy powinny być kierowane, jako oferta – do

większych aglomeracji. Gmina wspólnie z większymi aglomeracjami powinna stworzyć ofertę zaspokajającą potrzeby tej grupy społecznej, takie jak usługi w zakresie kultury, rekreacji, włączenia społecznego, socjalne i zdrowotne, czy edukacyjne.

2. Walory przyrodnicze i krajobrazowe, jakie posiada Gmina Opatowiec w połączeniu z dobrze wypracowanymi praktykami i współpracą z sąsiednimi rozpoznawalnymi atrakcjami turystycznymi (Europejskie Centrum Bajki w Pacanowie, Ogród na Rozstajach w Młodzawach Małych) oraz uzdrowiskiem w Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju powinny przyczyniać się do wzrostu liczby turystów.

3. Gmina jest obszarem typowo rolniczym. Sprzyjające warunki naturalne stwarzają duże możliwości wytwarzania zdrowej żywności oraz funkcjonowania gospodarstw ekologicznych, które przyczyniać się będą również do rozwoju bazy usług turystycznych, związanych z walorami przyrodniczymi gminy. Daje to szanse odpowiedzi na modę związaną ze zdrowym stylem życia i zwiększeniem atrakcyjności turystycznej regionu.

4. W kontekście analizy zasobów ludzkich Gminy Opatowiec należy podkreślić konieczność podjęcia działań ukierunkowanych na zahamowanie emigracji z terenu gminy oraz wzrost atrakcyjności osiedleńczej. Drugim kluczowym obszarem jest zahamowanie negatywnych tendencji demograficznych. Zarówno niekorzystne saldo migracji, jak i niski poziom przyrostu naturalnego warunkowane są szeroko rozumianą sytuacją gospodarczą oraz podażą na rynku pracy. Stymulowanie rozwoju gospodarczego oraz podnoszenie jakości życia osób zamieszkujących obszar gminy są więc priorytetowymi kierunkami rozwoju dla Gminy Opatowiec. W tym celu należy podjąć szereg skoordynowanych działań, m.in. tworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się, tworzenie możliwości i zachęt dla zakładających działalność gospodarczą, zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych (w tym np. do miejsc w żłobkach, przedszkolach oraz domach opieki społecznej, do wysokiej jakości edukacji i opieki zdrowotnej) oraz kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej.

5. Analiza budżetu wskazuje na pogarszającą się sytuację finansową gminy. Bardzo mały udział dochodów własnych w dochodach ogółem świadczy o coraz mniejszej samodzielności finansowej. Niskie dochody własne gminy związane są z obniżeniem dochodów jej mieszkańców. Należy wzmacniać sektor małych i średnich przedsiębiorstw, jak również zachęcać do powstawania kolejnych podmiotów gospodarczych.

6. Gmina Opatowiec powinna wykorzystać szansę na rozwój, jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz istnienie różnych form partnerstw sektora społeczno-gospodarczego, jeśli zostaną

odpowiednio wykorzystane do pobudzania przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz tworzenia odpowiednich warunków do rozwoju – mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Wzrost przedsiębiorczości przełoży się również na spadek bezrobocia. Ponadto środki finansowe mogą zostać wykorzystane do samorozwoju mieszkańców, zapewnienia wysokich standardów w zakresie usług publicznych, rozbudowy infrastruktury, w tym turystycznej i okołoturystycznej.

7. Gmina Opatowiec należy do gmin o charakterze rolniczym (grunty orne stanowią niemal 66 % terenu gminy) i rolnictwo jest głównym źródłem zatrudnienia oraz utrzymania dla większości jej mieszkańców. Struktura gospodarstw rolnych w gminie ma charakter rozdrobniony, właściwości produkcyjne gleb pogarszają się, a rolnictwo prowadzone jest metodami tradycyjnymi. W związku z tym, że dochodowość produkcji rolnej jest coraz niższa, konieczne jest rozwijanie działalności pozarolniczych i tworzenie miejsc pracy poza rolnictwem.

8. Posiadane walory środowiska naturalnego należy eksponować, ale jednocześnie chronić. Rosnące zainteresowanie aktywnym spędzaniem czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz prowadzeniem zdrowego trybu życia wskazuje na potrzebę inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, które będą skierowane zarówno do mieszkańców, jak i turystów. Turystyka nie jest znaczącą gałęzią gospodarczą na terenie analizowanego obszaru, a gmina samodzielnie nie będzie generować znaczącego ruchu turystycznego, dlatego należy wspierać jej rozwój. Ważne jest stworzenie w porozumieniu z gminami sąsiednimi rozpoznawalnego produktu turystycznego oraz wspólnej oferty turystycznej. Warto utworzyć ofertę bezpiecznych ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych, rowerowych i konnych. Dodatkowo należy wspierać inicjatywy o charakterze kulturalnym i turystycznym, które będą wzmacniać integrację społeczną mieszkańców.

9. Obecnie bardzo duże znaczenie ma czyste środowisko – należy zwiększać świadomość ekologiczną wśród mieszkańców. Koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego powinna współgrać z hasłem „myśleć globalnie – działać lokalnie”. Podnoszenie świadomości ekologicznej powinno mieć miejsce już wśród najmłodszych mieszkańców gminy. Najprostszym sposobem na upowszechnianie tej wiedzy jest organizacja zajęć dodatkowych dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich. Ważną rolę w poprawie stanu środowiska naturalnego powinny odegrać inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii, jako alternatywne źródła dla ogrzewania węglem. Działania te przyczynią się do obniżenia niskiej

emisji na obszarze gminy. Dodatkowym aspektem jest poprawa systemu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie jednostki – działania te również przyczynią się do obniżenia niskiej emisji na obszarze gminy.

2.1.2. Drzewo problemów

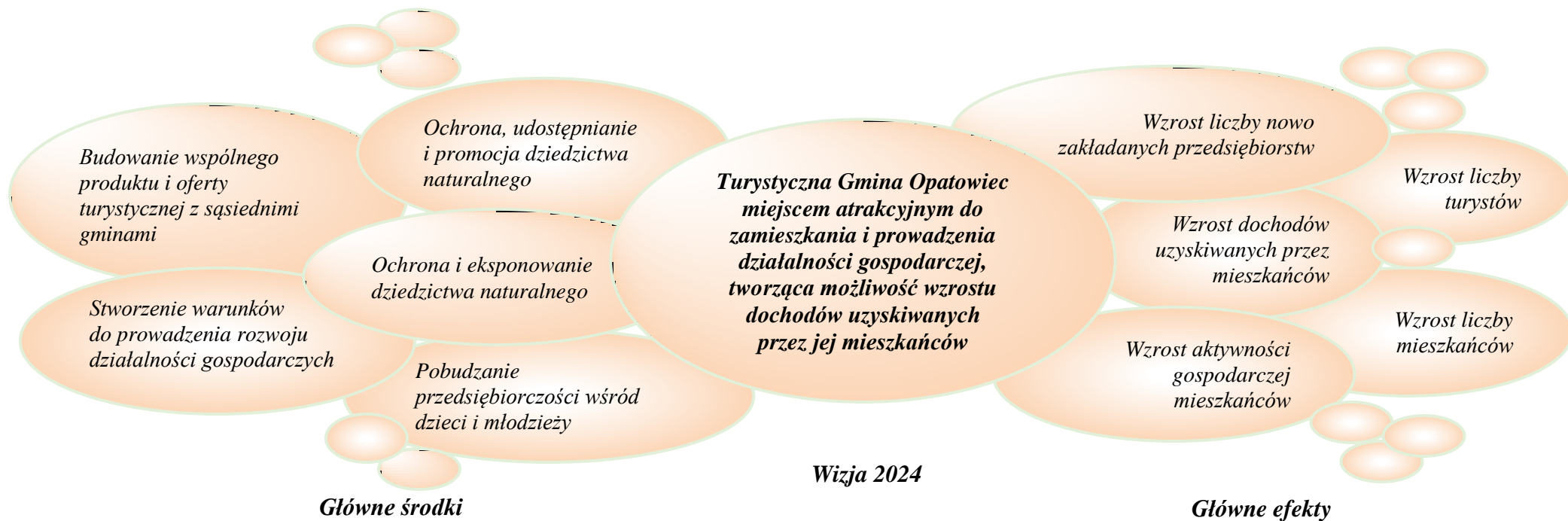
Rysunek 1 Drzewo problemów

Źródło: Opracowanie własne

2.1.3. Drzewo celów

Rysunek 2 Drzewo celów

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Kierunki rozwoju Gminy Opatowiec

Przedstawienie drzewa problemów (rysunek 1, str. 13) i celów (rysunek 2, str. 14) pozwoliło na określenie i zaproponowanie strategicznych kierunków działań dla Gminy Opatowiec. Określono Wizję 2024, misję oraz dwa cele główne, wokół których skoncentrowane zostały cele strategiczne, a następnie działania priorytetowe. Wyznaczone obszary priorytetowe będą służyć realizacji celów strategicznych, do których osiągnięcia powinny dążyć zarówno władze gminy, jak i wszystkie zainteresowane jej rozwojem podmioty oraz mieszkańcy. Wykonanie zaplanowanych działań pozwoli na realizację misji gminy oraz jej trwały wzrost gospodarczy.

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla rozwoju gospodarczego, zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz rozwoju turystyki i rekreacji. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji zadania. W realizacji różnego rodzaju projektów ma pomóc opracowana Strategia Rozwoju, która zawiera harmonogram realizacji projektów. Zadania powinny przyczynić się do osiągnięcia stawianych sobie przez Gminę Opatowiec celów strategicznych, a przez nie – celów głównych, a co za tym idzie – realizację Wizji 2024.

2.2.1. Wizja i misja rozwoju Gminy Opatowiec

Wizja i misja to nie tylko określenie kierunków rozwoju, ale także wyraz aspiracji mieszkańców. Bez misji i wizji decyzje zarządcze bywają przypadkowe, zaś codzienna praca sprowadza się do mniej lub bardziej mechanicznego realizowania procedur. Wizja jest sformułowanym w sposób najbardziej zwięzły przyszłym obrazem Gminy Opatowiec, akcentującym pożądane i najważniejsze charakterystyki jej dalszego rozwoju. Wizję należy zatem rozumieć jako logicznie zredagowane streszczenie poglądów o przyszłości. Misja zaś jest w pewnym sensie wyrażeniem w sposób zrozumiały i zwięzły priorytetów (obszarów priorytetowych) oraz nadrzędnych celów strategicznych, czyli dalekosiężnych zamierzeń. Misja pozwala na sformułowanie naszych aspiracji związanych z działaniami w danym obszarze. Misja jest artykulacją metod integracji, interesów środowisk życia gospodarczego oraz społecznego, będących często w sprzeczności, a współtworzących podaż danego miejsca.

Należy zapamiętać, iż misja w Strategii jest elementem, który wskazuje drogę rozwoju i motywuje do działania. Jednocześnie integruje różne aspekty rozwoju gminy wokół jednej wspólnej dla mieszkańców idei.

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, dwa cele główne oraz cztery cele strategiczne. Do celów strategicznych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania. Realizacja przedstawionych w Strategii zadań posłuży do zrealizowania zaplanowanych celów oraz osiągnięcia przyjętych wskaźników rozwoju Gminy Opatowiec.

WIZJA

Turystyczna Gmina Opatowiec miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów uzyskiwanych przez jej mieszkańców

MISJA

Zapewnienie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przyjaznej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Opatowiec

2.2.2. Plan operacyjny rozwoju Gminy Opatowiec

Głównym zadaniem jakie stoi przed władzami samorządowymi jest ukształtowanie takiego wizerunku gminy, który będzie atrakcyjny dla prowadzenia działalności gospodarczej, trwałego wzrostu gospodarczego, atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, spędzania czasu wolnego oraz wzrostu aktywności społecznej wśród mieszkańców. Wpłynie to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania i budowę społeczeństwa obywatelskiego. Wyznaczenie priorytetów pozwoli lokalnym władzom, a także innym instytucjom odpowiedzialnym za rozwój gminy, odpowiednio skoordynować zaplanowane do realizacji zadania. W realizacji różnego rodzaju projektów ma pomóc opracowana Strategia Rozwoju. W Strategii wskazane zostały cztery cele strategiczne i siedem działań priorytetowych, w ramach których zdefiniowane zostały kluczowe zadania, a następnie opracowano projekty do realizacji na najbliższe 9 lat (tabela 3).

Tabela 3 Plan operacyjny

WIZJA			
<i>Turystyczna Gmina Opatowiec miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów uzyskiwanych przez jej mieszkańców</i>			
MISJA			
<i>Zapewnienie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przyjaznej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Opatowiec</i>			
Cel główny	Cel strategiczny	Działanie priorytetowe	Zadania
1. Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców.	1.1. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.	1.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw.	1.1.1.1. Kreowanie pozytywnych relacji oraz dialogu między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami i samorządem – budowanie partnerstw lokalnych. 1.1.1.2. Organizacja corocznego gminnego forum przedsiębiorczości. 1.1.1.3. Opracowanie lokalnego programu rozwoju przedsiębiorczości. 1.1.1.4. Wspieranie MSP na wczesnym etapie działalności oraz funkcjonowania. 1.1.1.5. Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych źródłach wsparcia finansowego za pomocą programów pomocowych UE oraz za pośrednictwem środków krajowych. 1.1.1.6. Utworzenie Biura Obsługi Inwestora i Przedsiębiorcy. 1.1.1.7. Wspieranie działań wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne.
	1.2. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej.	1.2.1. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych.	1.2.1.1. Organizacja Forum Organizacji Pozarządowych. 1.2.1.2. Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe. 1.2.1.3. Utworzenie Biura Obsługi Organizacji Pozarządowych. 1.2.1.4. Opracowanie programu konkursowego dla organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań celu publicznego. 1.2.1.5. Rozwój sektora ekonomii społecznej.

		1.2.2. Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców.	1.2.2.1. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej. 1.2.2.2. Utworzenie Centrum Aktywności Młodych. 1.2.2.3. Kreowanie wydarzeń utrwalających związków mieszkańców z gminą.
	1.3 Budowanie turystycznego charakteru gminy.	1.3.1 Tworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego.	1.3.1.1. Inicjowanie i wspieranie współpracy branży turystycznej i okołoturystycznej. 1.3.1.2. Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej. 1.3.1.3. Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego. 1.3.1.4. Utworzenie systemu informacji przestrzennej gminy. 1.3.1.5. Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów. 1.3.1.6. Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy popularyzujące zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.
2. Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania, odpoczynku i rekreacji.	2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych.	2.1.1. Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska naturalnego.	2.1.1.1. Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej. 2.1.1.2. Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej. 2.1.1.3. Wspieranie przedsięwzięć ograniczających zużycie energii oraz wykorzystujących odnawialne źródła energii. 2.1.1.4. Poprawa systemu gospodarowania odpadami komunalnymi. 2.1.1.5. Modernizacja oświetlenia ulic, placów i terenów publicznych na energooszczędne. 2.1.1.6. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.
		2.1.2. Wzrost dostępu i jakości usług publicznych.	2.1.2.1. Zapewnienie dla wszystkich dzieci miejsc w żłobkach i przedszkolach. 2.1.2.2. Rozwój e-usług publicznych. 2.1.2.3. Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej. 2.1.2.4. Poprawa jakości usług edukacyjnych, kulturalnych i rekreacyjnych. 2.1.2.5. Wspieranie działań w zakresie wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego. 2.1.2.6. Podniesienie bezpieczeństwa publicznego w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej oraz wizyjnej.

		2.1.3. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej.	2.1.3.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji. 2.1.3.2. Likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych. 2.1.3.3. Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej. 2.1.3.4. Tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz terenów rekreacyjnych. 2.1.3.5. Wspieranie rozwoju i zaplecza kulturalnego na potrzeby lokalnych mieszkańców i turystów.
--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne

Cel strategiczny 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego

Przedsiębiorczość jest uważana za główny czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego, a także kluczowy warunek osiągnięcia konkurencyjności gospodarki w kraju. Działania zmierzające do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw powinny przyczyniać się do podnoszenia konkurencyjności gospodarki, rozumianej jako długookresowa zdolność do sprostania konkurencji zewnętrznej. Działania z zakresu szeroko rozumianego rozwoju przedsiębiorczości oraz dostępnych form wsparcia dla przedsiębiorców powinny przyczyniać się do powstawania nowych, trwałych miejsc pracy oraz pobudzać przedsiębiorców do dalszego inwestowania. Jednym z elementów działań administracji powinno być wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) na wczesnym etapie ich działalności, a także na późniejszym etapie funkcjonowania, np. przez pierwsze 12 miesięcy działalności, zapewniając młodym i kreatywnym ludziom powierzchnię biurową, dostęp do obsługi prawnej, księgowej czy *coachingowej*. Istotne jest rozwijanie umiejętności przedsiębiorczych już u najmłodszych mieszkańców gminy. W wyniku rosnącego znaczenia Internetu w dzisiejszej gospodarce, lokalni przedsiębiorcy zmuszeni są konkurować globalnie. Ważne dla gminy jest stymulowanie powstawania różnych form współpracy pomiędzy lokalnymi przedsiębiorstwami, szczególnie w ramach lokalnych branż wiodących. W celu zwiększenia swoich szans należy zwrócić szczególną uwagę na powstawanie partnerstw trójsektorowych. Należy tworzyć możliwości do nawiązywania współpracy między organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz samorządem terytorialnym, np. organizować regularne spotkania (Gminne Forum Przedsiębiorczości), w trakcie których można rozmawiać o planach każdego z podmiotów i podejmować wspólne inicjatywy przynoszące korzyści wszystkim stronom. Tworzenie odpowiednich warunków do prowadzenia działalności gospodarczej jest jednym z kluczowych wyzwań stojących przed administracją publiczną. Wzmocnieniu siły gospodarczej służyć będą działania ukierunkowane na zwiększenie dostępności terenów inwestycyjnych i infrastruktury biznesowej. Stworzenie Biura Obsługi Inwestora i Przedsiębiorcy zajmie się obsługą i doradztwem obecnych i przyszłych przedsiębiorców na każdym etapie inwestycji. Warto wziąć pod uwagę stworzenie strony internetowej dla lokalnych przedsiębiorców i inwestorów zewnętrznych, dającej możliwość przeprowadzenia części procedur formalno-administracyjnych.

Cel strategiczny 1.2. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej

Ważnym elementem rozwoju jest promowanie demokracji lokalnej, odradzanie się aktywności środowisk lokalnych, a także wspieranie działań takich społeczności. Inicjatywy lokalne powinny mieć wpływ na samoorganizację małych społeczności. Działania te mogą mieć charakter edukacyjny, wychowawczy, kulturalny, rekreacyjny czy też sportowy. Poprzez przekazywane treści należy zwiększać identyfikację z miejscem urodzenia i zamieszkania. Budowanie więzi powinno być oparte na świadomości i pielęgnowaniu wspólnego dziedzictwa kulturowego, poszanowaniu praw i tradycji oraz rozwijaniu postaw tolerancji. Na wysoką jakość kapitału społecznego wpływa kształcenie oraz współpraca. Kształtowanie regionalnej i lokalnej tożsamości to obowiązek wspólnego działania najważniejszych podmiotów funkcjonujących w sferze administracji, życia społecznego, gospodarczego, kulturalnego czy edukacyjnego. Jednym ze sposobów budowania zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy będzie utworzenie Centrum bądź Klubu Integracji Społecznej. Niezbędne jest stwarzanie odpowiednich warunków do samorealizacji dzieci i młodzieży. Ważną rolę w pobudzaniu aktywności mieszkańców odegra wsparcie sektora ekonomii społecznej, oparte na takich wartościach jak solidarność, partycypacja i samorządność. Ekonomia społeczna wykorzystując zasoby ludzkie działa komplementarnie do sektora prywatnego i publicznego, zapobiega wykluczeniu społecznemu oraz łagodzi napięcia społeczne. Wspomaga również proces budowania społeczeństwa obywatelskiego. Dzięki temu, iż przedsiębiorstwa społeczne mogą pełnić bardzo różnorodne funkcje, istnieje możliwość ich działania we wszystkich sektorach, a kluczowe znaczenie w ich funkcjonowaniu ma działanie na rzecz ludzi. Podmioty sektora ekonomii społecznej mają możliwość działania na rzecz społeczności lokalnej, mogą prowadzić społeczne przedszkola i żłobki, domy pomocy społecznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w trzecim sektorze powinno być realizowane poprzez zapewnienie dostępu do preferencyjnych warunków, takich jak źródła kapitału, usługi doradcze czy szkoleniowe.

Ważną rolę w rozwoju lokalnym pełnią organizacje pozarządowe, których jednym z podstawowych zadań jest podejmowanie działań związanych ze zwiększeniem spójności społecznej, a w dalszej perspektywie również spójności ekonomicznej społeczeństwa. Zakres działalności organizacji pozarządowych (NGO – ang. *non-governmental organizations*) stanowi działalność społecznie użyteczną. Podmioty te realizują misję w imię wartości lub

społecznie pożytecznych celów, z założenia nie działają w imieniu wąskiej grupy i jej interesów. Należy podjąć działania mające na celu zachęcenie NGO do realizacji projektów na rzecz społeczności lokalnej. Pierwszym krokiem powinno być opracowanie programu współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi, który będzie uwzględniał takie formy wsparcia, jak zasady finansowania wkładu własnego projektów realizowanych przez NGO, na które organizacja pozyskała dofinansowanie zewnętrzne, zasady otwartego konkursu na działania z zakresu pożytku publicznego, czy też formę wsparcia jaką może być opracowanie i uruchomienie programu konkursowego dla organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań celu publicznego. Utworzenie Biura Organizacji Samorządowych wesprze aktywność obywatelską poprzez działania skupione na pomocy w nabyciu i podniesieniu umiejętności zarządzania, wiedzy, integracji oraz współpracy międzysektorowej poprzez szkolenia, konsultacje, konferencje czy wykłady.

Cel strategiczny 1.3. Budowanie turystycznego charakteru gminy

Ważne dla rozwoju regionalnego gminy i zwiększenia potencjalnej liczby turystów jest stworzenie warunków do rozwoju usług turystycznych. Racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów cennych przyrodniczo dla rozwoju przemysłu czasu wolnego przyniesie korzystne efekty środowiskowe, jak również ekonomiczne oraz pozytywnie wpłynie na rozwój zrównoważony. Oferta turystyczna i rekreacyjna musi być atrakcyjna zarówno dla wewnętrznych jak również zewnętrznych odbiorców. Należy dążyć do zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych i kulturalnych mieszkańców, ich chęci do prowadzenia aktywnego stylu życia oraz tworzenie nowych miejsc pracy związanych z branżą usług turystycznych. Ważne z punktu widzenia turystów będzie utworzenie spójnego systemu terenowego oznakowania turystycznego oraz sieci samoobsługowej informacji turystycznej.

Turystyka musi opierać się na posiadanych przez gminę walorach przyrodniczych i kulturowych, jako podstawie dla swojego rozwoju. Aby przemysł turystyczny mógł się rozwijać, planowane jest organizowanie szkoleń w zakresie obsługi ruchu turystycznego oraz angażowanie mieszkańców w promocję gminy. Głównym czynnikiem, wokół którego będzie rozwijać się turystyka są bogate walory krajobrazowe (Nadnidziański Park Krajobrazowy, Nadnidziański Obszar Chronionego Krajobrazu (pełniący rolę otuliny NPK), Koszycko-Opatowiecki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszary Natura 2000 (Dolina Nidy i Ostoja Nidziańska), położenie w sąsiedztwie dolin rzek Wisły, Nidy i Nidzicy oraz przebieganie przez Opatowiec trasy „Szlaku Jagiellońskiego” Kraków–Lublin–Wilno. Bardzo ciekawa

historia Gminy Opatowiec będzie dopełnieniem budowy turystycznego produktu tego miejsca.

Cel strategiczny 2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych

Gmina Opatowiec, jako miejsce pretendujące do bycia kierunkiem osiedlania się, musi w szczególny sposób zadbać o wysoki poziom zarówno przestrzeni, jak i usług publicznych, a także dbać o posiadane walory, jakimi jest chociażby czyste środowisko. Przestrzeń publiczna powinna być nie tylko funkcjonalna, ale i estetyczna – dobrze zagospodarowana decyduje o konkurencyjności gminy i stanowi jej swoistą wizytówkę. Przestrzeń publiczna to obraz wartości wyznawanych przez lokalną społeczność, jej jakość przekłada się na jakość życia mieszkańców, jest też podstawą budowania wizerunku gminy. Przestrzeń publiczna jest przedłużeniem przestrzeni prywatnej, którą stanowią ogrody, domy, podwórka, dlatego też musi ona bazować na porozumieniu między jednostkami administracji publicznej, a społecznością. Należy podejmować działania mające na celu uregulowanie prawne w zakresie estetyki przestrzeni publicznej, odpowiednie zagospodarowanie nieużytków, skwerów czy zieleńców, przestrzeni wokół szkół oraz placów zabaw. Funkcjonalna przestrzeń publiczna powinna charakteryzować się dostępnością dla różnych grup społecznych, w tym osób niepełnosprawnych. Z przestrzenią publiczną nierozzerwalnie wiąże się bezpieczeństwo publiczne, a z perspektywy potencjalnych mieszkańców – jest ono niezwykle istotne. Działaniami związanymi z estetyzacją i funkcjonalnością przestrzeni będzie zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.

Ponadto systemy infrastruktury technicznej są istotnym czynnikiem zapewnienia odpowiednich warunków życia oraz zaspokojenia elementarnych potrzeb mieszkańców. Wysoki standard usług publicznych odgrywa istotną rolę w tym, w jaki sposób mieszkańcy postrzegają swoją gminę: czy jest ona atrakcyjnym miejscem do mieszkania, czy oferuje możliwości rozwijania własnych zainteresowań, odpowiednie warunki do rozwoju działalności gospodarczej. Usługi publiczne stanowią współcześnie tak istotny aspekt życia, że uznaje się zapewnienie ich wszystkim, bez wyjątku – za obowiązek państwa. Oferowanie wysokiego standardu usług podnosi średni poziom życia mieszkańców oraz wpływa na obraz gminy jako zharmonizowanego i spójnego środowiska społecznego. Należy dążyć do zapewnienia wysokich standardów funkcjonowania placówek publicznych związanych z warunkami startu życiowego dzieci i młodzieży (żłobek, przedszkola, szkoły, profilaktyka

zdrowotna, usługi kulturalne i sportowe) oraz opieka związana z osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Wsparciem powinna być objęta grupa osób wykluczonych społecznie (mieszkania komunalne, pomoc społeczna, publiczna ochrona zdrowia). Ważne będzie wdrożenie działań mających na celu rozpoznanie oraz zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie działalności samorządu. Systematyczna poprawa w zakresie zarządzania i obsługi mieszkańców będzie odbywać się m.in. poprzez zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w życiu publicznym.

Istotną rolę pod względem rozpatrywania potencjalnego miejsca zamieszkania odgrywa środowisko przyrodnicze, dlatego tak ważne jest, aby o nie dbać. Unia Europejska zdefiniowała cele dotyczące zmian klimatu i energii na okres do 2020 roku, wśród których znalazło się zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, ograniczenie zużycia energii i większe wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych. Konieczne jest zatem zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach. Opracowanie i wdrożenie planów niskoemisyjnych stanowi warunek obligatoryjny do skutecznego niwelowania zagrożeń związanych z zanieczyszczeniami powietrza oraz poprawą efektywności energetycznej. Należy w głównej mierze wykorzystać odnawialne źródła energii (OZE) w sektorze publicznym (przeprowadzenie w budynkach termomodernizacji przyczyni się do redukcji emisji zanieczyszczeń), jak i zachęcać przedsiębiorstwa oraz gospodarstwa domowe do zastąpienia nimi paliw stałych (konwencjonalnych). Uświadamianie społeczeństwa w zakresie korzystania z technologii oszczędnych energetycznie, będzie jednym z działań realizowanych przez gminę. Oprócz korzyści ekonomicznych i środowiskowych, działania te posiadają także walor edukacyjny – promujący wykorzystanie technologii opartych o OZE wśród społeczeństwa, co przyczynia się do upowszechniania proekologicznego i prosumenckiego modelu obywatelskiego. Jednym z zadań postawionych przed gminą jest uregulowanie gospodarki wodnej, wodno-ściekowej i systemu gospodarki odpadami komunalnymi, które przyczynią się do minimalizacji zagrożeń związanych z zanieczyszczeniami.

Tabela 4 Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią

Lp.	Projekt	Możliwe działania	Źródło finansowania	Szacowana wartość projektu [zł]	Okres realizacji
1.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym.	Termomodernizacja obiektów, w tym: przebudowa systemów grzewczych, ocieplenie budynków, wymiana okien, drzwi i oświetlenia na energooszczędne, instalacje OZE (w tym m.in. panele fotowoltaiczne) w modernizowanych energetycznie budynkach, instalacje energooszczędne, systemy chłodzące, wymiana pokrycia dachowego, systemy inteligentnego zarządzania energią.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 3.3</u> Poprawa efektywności energetycznej z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w sektorze publicznym i mieszkaniowym.	3 500 000	2015–2024
2.	Rozwój e-usług.	Rozwój elektronicznych usług publicznych, w tym: wsparcie aktualizacji i rozwoju zasobów danych przestrzennych dla potrzeb lepszego wykorzystania usług systemów informacji przestrzennej, digitalizacja zasobów m.in. kulturowych, archiwalnych, poprawa funkcjonalności i dojrzałości usług publicznych, ich integracja, rozwój infrastruktury informatycznej, wsparcie systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją, podpisu elektronicznego, rejestrów publicznych, rozwój aplikacji i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz upowszechnianie komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 7.1</u> Rozwój e-społeczeństwa.	1 000 000	2015–2024
3.	Poprawa jakości oraz szersze udostępnienie podmiotów ochrony zdrowia, obiektów pomocy i integracji społecznej.	Roboty remontowo-budowlane związane z remontem i dostosowywaniem infrastruktury do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych oraz wyposażeniem w nowoczesny sprzęt i aparaturę medyczną. Stworzenie infrastruktury usług społecznych o charakterze profilaktycznym, opiekuńczym, usług towarzyszących procesowi usamodzielniania się, mieszkalnictwa wspomagane, chronione, treningowe i socjalnego.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 7.3</u> Infrastruktura zdrowotna i społeczna.	3 000 000	2015–2024
4.	Zapewnienie odpowiedniej jakości oraz dostępności infrastruktury drogowej.	Budowa, przebudowa i modernizacja obiektów budowlanych, zakup sprzętu, materiałów i usług służących realizacji operacji, dokumentacja techniczna bezpośrednio związana z przygotowaniem i realizacją operacji.	PROW 2014–2020 <u>M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</u> – Budowa lub modernizacja dróg	2 000 000	2015–2020

			lokalnych.		
5.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę.	Wyposażenie gminy w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, budowa oczyszczalni ścieków (Krzczoneń), budowa i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę jako projektu kompleksowego dotyczącego infrastruktury służącej oczyszczaniu ścieków; budowa instalacji do zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 4.3</u> Gospodarka wodno-ściekowa.	6 000 000	2015–2020
6.	Wdrożenie systemu efektywności energetycznej oświetlenia ulicznego.	Modernizacja oświetlenia ulic, placów, terenów publicznych na energooszczędne (wzmocnienie stanu infrastruktury).	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 3.4</u> Strategia niskoemisyjna, wsparcie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej.	1 000 000	2015–2020
7.	Tworzenie obszarów zieleni urządzonej, terenów rekreacyjnych oraz zaplecza kulturalnego na potrzeby mieszkańców.	Budowa, modernizacja i wyposażanie budynków pełniących funkcje kulturalne, w tym świetlic i domów kultury. Ukształtowanie przestrzeni publicznej zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego, odnawianie lub poprawa stanu zabytkowych obiektów budowlanych służących zachowaniu dziedzictwa kulturowego, zakup obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, z przeznaczeniem na cele publiczne.	PROW 2014–2020 <u>M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich</u> – Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej, – Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego, – Kształtowanie przestrzeni publicznej.	2 500 000	2015–2020
8.	Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie skutków katastrof.	Poprawa i stworzenie systemów ratownictwa i wczesnego ostrzegania w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych (wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych), zakup sprzętu i wyposażenia specjalistycznego dla Ochotniczych Straży Pożarnych. Budowa infrastruktury przeciwpowodziowej (poldery zalewowe), budowa lub modernizacja wielofunkcyjnych zbiorników wodnych małej retencji.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 4.1</u> Przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwanie ich skutków.	3 000 000	2015–2020
9.	Tworzenie oferty turystycznej gminy.	Budowa, rozbudowa, modernizacja i wyposażenie infrastruktury turystycznej, w tym ścieżek i tras rowerowych, pieszych i konnych przez tereny atrakcyjne przyrodniczo, kulturowo i turystycznie wraz z oznakowaniem i miejscami postoju. Prowadzenie prac	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 7.2</u> Rozwój potencjału endogenicznego jako element strategii terytorialnej dla określonych obszarów.	3 000 000	2015–2020

		konserwatorskich, restauratorskich oraz zabezpieczających przed zniszczeniem oraz robót budowlanych prowadzonych przy zabytkach nieruchomych wraz z ich otoczeniem. Utworzenie infrastruktury informacyjnej i promocyjnej (w tym punktu informacji turystycznej) i oznakowanie obszarów atrakcyjnych turystycznie.			
10.	Poprawa gospodarowania odpadami.	Kompleksowe działania skierowane na poprawę gospodarowania odpadami, w tym rozbudowa regionalnych zakładów zagospodarowania odpadów, utworzenie sieci Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz sieci punktów ponownego wykorzystania i napraw.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 4.2</u> Gospodarka odpadami.	2 000 000	2015–2020
11.	Rewitalizacja Gminy Opatowiec.	Modernizacja i adaptacja zdegradowanych budynków (świetlice wiejskie, remizy strażackie i biblioteki), obiektów i terenów (nabrzeże Wisły, Rynek i jego bezpośrednie otoczenie w miejscowości Opatowiec), monitoringu wizyjnego w miejscach publicznych. Celem jest przywrócenie lub nadanie im funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych oraz dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 6.5</u> Rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich.	6 500 000	2016–2020
RAZEM				33 500 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5 Projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w okresie objętym Strategią

Lp.	Projekt	Możliwe działania	Źródło finansowania	Szacowana wartość projektu [zł]	Okres realizacji
1.	Zapewnienie miejsc opieki żłobkowej.	Utworzenie nowego żłobka/klubu dziecięcego, tworzenie nowych miejsc opieki, wsparcie tworzenia i rozwoju usług świadczonych przez dziennego opiekuna oraz nianię, pokrycie kosztów opieki nad dzieckiem w żłobku lub klubie dziecięcym dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji, dla których obowiązek opieki nad dziećmi stanowi barierę w dostępie do rynku pracy.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 8.1</u> Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego. <u>Poddziałanie 8.1.1</u> Zwiększenie dostępu do opieki nad dziećmi do lat 3.	1 000 000	2015–2023
2.	Podnoszenie jakości i dostępności miejsc w przedszkolach.	Wsparcie istniejących i nowo tworzonych przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc przedszkolnych, podnoszenie atrakcyjności i jakości oferty edukacyjnej przedszkoli poprzez organizację dodatkowych zajęć zwiększających szanse edukacyjne dzieci oraz podnoszenie kwalifikacji zawodowych nauczycieli nauczania przedszkolnego.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 8.3</u> Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego. <u>Poddziałanie 8.3.1</u> Upowszechnianie i wzrost jakości edukacji przedszkolnej.	2 000 000	2015–2023
3.	Zapewnienie wysokiej jakości systemu ochrony zdrowia oraz pomocy i integracji społecznej.	Profilaktyka społeczna: działania asystenta rodziny, grupy wsparcia, warsztaty i poradnictwo dla rodzin, wsparcie procesu usamodzielniania się i integracji ze środowiskiem, rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, rozwijanie działalności placówek zapewniających opiekę dzienną i całodobową dla osób zależnych, usługi opiekuńcze i specjalistyczne w ramach opieki rodzinnej i środowiskowej, m.in. w formie rodzinnych domów pomocy, usług asystenta osoby zależnej, szkolenia dla opiekunów, szkolenia oraz doradztwo w zakresie dostosowania podmiotów leczniczych do potrzeb osób zależnych, w tym osób starszych, programy wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci zagrożonych niepełnosprawnością i niepełnosprawnych.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 9.2</u> Ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych. <u>Poddziałanie 9.2.1</u> Rozwój wysokiej jakości usług społecznych. <u>Poddziałanie 9.2.3</u> Rozwój wysokiej jakości usług zdrowotnych.	2 000 000	2015–2023

4.	Poprawa jakości usług edukacyjnych.	Rozwój nowoczesnego nauczania na wszystkich progach edukacji, podnoszenie kompetencji kluczowych uczniów w zakresie nauk matematyczno-przyrodniczych, kompetencji cyfrowych oraz języków obcych, budowanie właściwych postaw i umiejętności w zakresie współpracy zespołowej, kreatywności i innowacyjności, rozwój indywidualizacji nauczania, wdrażanie programów poradnictwa i doradztwa edukacyjno-zawodowego, w szczególności w gimnazjum, realizacja programów stypendialnych skierowanych do uczniów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji materialnej, kształcących się w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne, osiągających wysokie wyniki w nauce, w szczególności w zakresie przedmiotów przyczyniających się do podniesienia ich kompetencji kluczowych. Podnoszenie umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli z zakresu zastosowania aktywizujących metod pracy z uczniem, w szczególności poprzez wykorzystanie metod eksperymentu naukowego w edukacji, wsparcie procesu dydaktycznego i funkcjonowania szkół i/lub placówek oświatowych, w tym poprzez niezbędne wyposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia, w zakresie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych i metod eksperymentu. Ponadto przewiduje się modernizację boisk sportowych przy szkołach w Opatowcu i Krzczonowie.	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 8.3</u> Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego.	3 000 000	2015–2023
5.	Wsparcie sektora ekonomii społecznej.	Inicjowanie współpracy jednostek systemu pomocy społecznej, podmiotów ekonomii społecznej (ES) o charakterze reintegracyjnym oraz Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES), współpraca z JST i innymi podmiotami lokalnymi w zakresie tworzenia lokalnych planów rozwoju ES, kompleksowe usługi wsparcia ES, w tym usługi animacyjne, inkubacyjne, biznesowe realizowane w ramach OWES, wsparcie dotacyjne związane z tworzeniem miejsc pracy w nowych lub istniejących podmiotach ES, podnoszenie kwalifikacji, umiejętności i doświadczenia zawodowego kadry podmiotów ES (w tym pracowników i wolontariuszy).	RPO WŚ 2014–2020 <u>Działanie 9.3</u> Wspieranie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia. <u>Poddziałanie 9.3.1</u> Wsparcie sektora ekonomii społecznej.	1 000 000	2015–2023
RAZEM				9 000 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6 Projekty komplementarne finansowane ze środków własnych budżetu gminy i niewymagające nakładów finansowych w okresie objętym Strategią

Lp.	Projekt	Opis	Szacowana wartość projektu [zł]	Okres realizacji
1.	Inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnej o dostępnych programach pomocowych z UE oraz środkach krajowych.	Informowanie potencjalnych beneficjentów o możliwościach realizacji inwestycji w ramach nowej perspektywy finansowania funduszy europejskich. Zamieszczanie na stronie Urzędu Gminy bieżących informacji dotyczących możliwości pozyskania unijnych środków finansowych.	100 000	2015–2020
2.	Organizacja forum organizacji pozarządowych i forum przedsiębiorców.	Forum powinno być miejscem cyklicznych (raz albo dwa razy w roku) spotkań organizacji pozarządowych z przedstawicielami samorządu lokalnego oraz spotkań przedsiębiorców z samorządem. Fora są okazją do wymiany doświadczeń, omówienia aktualnych problemów organizacji działających w gminie, przedsiębiorców oraz skorzystania z wiedzy i doświadczenia zaproszonych gości. Dzięki tej płaszczyźnie współpracy możliwe jest nie tylko wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działania, promocja dobrych przykładów, czy też upowszechnianie dobrych praktyk, ale również podnoszenie kwalifikacji przedstawicieli organizacji pozarządowych, wiedzy przedsiębiorców poprzez organizowane w ramach forów warsztaty, szkolenia oraz panele dyskusyjne.	100 000	2015–2024
3.	Opracowanie i wdrożenie programu finansowego wsparcia wkładu własnego projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe.	Program byłby formą wsparcia, z której organizacje pozarządowe mogą pozyskiwać środki finansowe na dofinansowanie wymaganego finansowego wkładu własnego. Warunkiem otrzymania wsparcia z Funduszu będzie udział organizacji w otwartym konkursie ofert na wsparcie realizacji zadań publicznych, na realizację których organizacje pozyskały środki zewnętrzne.	500 000	2015–2020
4.	Promowanie dziedzictwa naturalnego i kulturowego gminy wraz z organizacją wydarzeń popularyzujących zagadnienia ekologiczne i zdrowy tryb życia.	Działania polegające na promocji zasobów lokalnego dziedzictwa, poprzez organizację imprez plenerowych, organizację różnego rodzaju form aktywności fizycznej wśród mieszkańców, wydawanie materiałów promocyjnych, opracowanie programu promocji gminy. Zachowanie i utrwalenie tradycji lokalnej i regionalnej poprzez wspieranie folkloru, sztuki ludowej i tradycyjnego rzemiosła (m.in. Koło Gospodyń Wiejskich i orkiestra dęta przy OSP Kocina).	500 000	2015–2024
5.	Powołanie Biura Obsługi Przedsiębiorcy i Inwestora.	Wydzielona jednostka w strukturze Urzędu Gminy zajmująca się kompleksową obsługą inwestora na każdym etapie realizacji inwestycji począwszy od wyboru lokalizacji do zakończenia jej realizacji, a także obsługą przedsiębiorców w zakresie pomocy w załatwieniu spraw administracyjnych oraz świadczenia doradztwa merytorycznego. Biuro prowadzi również portal internetowy ułatwiający dostęp do niezbędnych informacji planistycznych oraz	500 000	2015–2020

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024

		gospodarczych, a także prezentuje walory inwestycyjne gminy i organizuje seminaria, spotkania, publikuje w prasie ogłoszenia na tereny inwestycyjne i przygotowuje wizualizacje.		
6.	Powołanie Biura Obsługi Organizacji Pozarządowych.	Jednostka w strukturze Urzędu Gminy wspierająca wszelką aktywność obywatelską na rzecz dobra publicznego, zajmująca się kompleksową obsługą skupioną na nabyciu i podniesieniu umiejętności z zakresu zarządzania, propagowaniem wiedzy o organizacjach pozarządowych, integracją sektora społecznego oraz wypracowaniem zasad współpracy międzysektorowej. Biuro prowadzi również szkolenia, konsultacje, konferencje oraz wykłady.	500 000	2015–2020
7.	Opracowanie planu gospodarki niskoemisyjnej.	Opracowanie dokumentu niezbędne jest do ubiegania się o unijne środki finansowe na realizację projektów wpływających na środowisko.	20 000	2015
8.	Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji.	Opracowanie dokumentu warunkuje możliwość ubiegania się na środki finansowe przeznaczone na działania rewitalizacyjne w ramach RPO WŚ 2014–2020.	20 000	2015
9.	Opracowanie lokalnego programu rozwoju przedsiębiorczości.	Lokalny program rozwoju przedsiębiorczości, oparty na starannej diagnozie sytuacji w gminie oraz jej bliższym i dalszym otoczeniu, uwzględniający dostępne instrumenty instytucjonalne, prawne i finansowe bezpośredniej i pośredniej pomocy dla przedsiębiorców, opracowany we współpracy z lokalnymi partnerami, pozwoli lepiej gospodarować ograniczonymi zasobami finansowymi gminy i jej partnerów oraz w bardziej skoordynowany sposób pozwoli na realizację zadań, które poprawią warunki prowadzenia działalności gospodarczej w gminach.	20 000	2016
10.	Opracowanie programu konkursowego dla organizacji pozarządowych w zakresie realizacji zadań celu publicznego.	Opracowanie programu pozwoli na sprawniejszą organizację otwartego konkursu ofert, który określony jest <i>Ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie</i> (art. 13). Jest to sposób na wybranie organizacji, które otrzymają od władz publicznych dotacje na realizację zadań.	20 000	2015
RAZEM			2 280 000	

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7 Przewidywane nakłady finansowe na realizację projektów zaplanowanych w ramach Strategii – budżet Strategii

Rodzaj projektu	Przewidywane nakłady (szacunkowa wartość projektów)	Przewidywana wysokość wkładu własnego	Okres realizacji projektów
Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)	33 500 000	7 436 650	2015–2024
Projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)	9 000 000	1 800 000	2015–2023
Projekty komplementarne finansowane ze środków własnych budżetu gminy i niewymagające nakładów finansowych	2 280 000	2 280 000	2015–2024
RAZEM	44 780 000	11 516 650	2015–2024

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Ocena spójności celów strategicznych z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju odnosząc się w swych założeniach (celach głównych, strategicznych i działaniach priorytetowych) do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze gminy uwzględnia kontekst innych dokumentów strategicznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju jednostki), a także dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym, komplementarność z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji Strategii. Zestawienie tych dokumentów wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 8.

Tabela 8 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi

Lp.	Program	Misja/Cel/Priorytet/Działanie ¹
1.	Strategia Europa 2020	<p>Cel główny 1: Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.</p> <p>Cel główny 3: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 roku 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.</p> <p>Cel główny 4: Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p>Cel główny 5: Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p>
2.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p>Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo.</p> <p>Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.</p> <p>I.3.2. Rozwój kapitału społecznego.</p> <p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka.</p> <p>Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki.</p> <p>II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.</p> <p>II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.</p> <p>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.</p> <p>II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.</p> <p>II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych.</p> <p>II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych.</p> <p>Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.</p> <p>II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami.</p>

¹ Zapisy w tabeli przytoczono w niezmienionej formie.

		<p>II.6.4. Poprawa stanu środowiska.</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.</p> <p>Cel III.1. Integracja społeczna.</p> <p>III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.</p> <p>III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.</p>
3.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p>Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p> <p>2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej.</p> <p>2.2.4. Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej.</p> <p>Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.</p> <p>3.1.3. Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich.</p> <p>Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p> <p>4.6. Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby.</p>
4.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie (KSRR)	<p>Cel 1 Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów.</p> <p>1.2.2 Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych.</p> <p>1.2.3 Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich.</p> <p>1.3.1 Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego.</p> <p>1.3.3 Zwiększanie możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne.</p> <p>1.3.4 Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu.</p> <p>1.3.5 Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne.</p> <p>1.3.6 Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.</p> <p>2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.</p>
5.	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p>Cel strategiczny 1: Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Cel strategiczny 2: Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy.</p> <p>Cel strategiczny 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP.</p> <p>Cel strategiczny 7: Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.</p>
6.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	<p>Cel strategiczny 1: Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej.</p> <p>1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie.</p> <p>Cel strategiczny 2: Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu.</p> <p>2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa.</p> <p>2.5 Specjalizacje przyszłości, czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywistość perspektywiczne.</p> <p>Cel strategiczny 3: Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.</p> <p>3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.</p> <p>3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy.</p> <p>3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności.</p> <p>Cel strategiczny 5: Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.</p>

	5.1 Rozwój usług publicznych. Cel strategiczny 6: Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu. 6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce. 6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych.
--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wskazanych w tabeli 8 dokumentów strategicznych

W tabeli 9 przedstawione zostały zależności między celami głównymi Strategii a Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 (RPO WŚ) oraz Strategią Badań Innowacyjności (RIS3²) w celu zbadania powiązań między dokumentami. Wpisanie się zadań zaplanowanych przez Gminę Opatowiec do realizacji w obszar strategicznej interwencji oraz inteligentne specjalizacje regionu zwiększa szanse uzyskania dofinansowania w ramach RPO WŚ 2014–2020.

Tabela 9 Matryca zależności między celami Strategii a dokumentami regionalnymi

Dokument	Cele główne		
	Gmina aktywnych przedsiębiorczo i społecznie mieszkańców	Gmina przyjaznym miejscem do mieszkania i rekreacji	
Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+	<i>Inteligentne specjalizacje</i>		
	Przemysł metalowo -odlewniczy	–	–
	Zasobooszczędne budownictwo	–	–
	Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze	–	–
	Turystyka zdrowotna i prozdrowotna	X	X
	<i>Specjalizacje horyzontalne</i>		
	TIK	X	X
	Branża targowo -kongresowa	–	–
	Zrównoważony rozwój energetyczny	X	X

² Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, wersja 5.0	Obszary strategicznej interwencji		
	Obszar Gór Świętokrzyskich	–	–
	Obszar uzdrowiskowy	–	–
	Obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych	X	X
	Obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze	–	–
	Obszar funkcjonalny Kielc – realizacja w ramach ZIT	–	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Strategii Badań i Innowacyjności (RIS3). Od absorpcji do rezultatów – jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+ (styczeń 2014) oraz RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020, wersja 5.0 (12 luty 2015 r.)

2.4. Podsumowanie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – wpływ zadań na środowisko

Do uzupełnienia w toku dalszych prac

3. Część wdrożeniowa

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024* jest wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i oceny tej Strategii wraz z towarzyszącymi jej programami rozwoju.

3.1. Wdrażanie i monitoring Strategii Rozwoju

Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na wykrywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń.

Opracowanie systemu monitorowania umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu celów założonych w Strategii. Pozwoli również na obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby – na wprowadzenie niezbędnych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne, działania priorytetowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczy będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu Strategii.

Za wdrożenie Strategii odpowiedzialny jest Wójt, natomiast za prowadzenie monitorowania i ewaluacji odpowiedzialny jest Zespół ds. Strategii, powołany przez Wójta. Zespół ds. Strategii będzie się zbierał co najmniej raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów strategicznych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań,
- gromadzenie i analizowanie informacji w układzie przedstawionego w tabeli 10 zestawu wskaźników,
- sporządzenie co najmniej dwóch raportów z realizacji dokumentu i przedstawienie ich do zatwierdzenia Radzie Gminy na sesji,
- opublikowanie wyników sprawozdawczości na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Rada Gminy analizować będzie postępy w realizacji Strategii, a jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza, będzie mieć za zadanie:

- akceptację sprawozdań z realizacji Strategii,
- analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści Strategii Rozwoju,

- aktualizację Strategii Rozwoju,
- uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim zainteresowanym, za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Opatowiec, a także podczas spotkań z różnymi grupami społecznymi, w tym mieszkańcami, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi itp.

Monitorowanie przebiegu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy będzie procesem ciągłym. Sporządzany raport powinien wskazywać na zachodzące przeobrażenia i tendencje rozwoju oraz umożliwiać dokonywanie oceny stopnia realizacji zapisanych celów, które mierzone będą za pomocą corocznych zmian wskaźników przedstawionych w tabeli 10.

3.2. Ewaluacja i aktualizacja Strategii Rozwoju

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Strategii Rozwoju w odniesieniu do konkretnych problemów gminy z jednoczesnym uwzględnieniem celu strategicznego podejmowanych działań. Ewaluacja ma za zadanie sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów i inwestycji w niej zapisanych, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zawartych w *Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024* zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem niniejszej Strategii),
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół Strategiczny, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii, co najmniej raz na dwa lata,
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja Strategii,
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań w ramach Strategii z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych działań (zadań), które będą wpisywać się w wyznaczone cele strategiczne i działania priorytetowe.

Tabela 10 Wskaźniki mierzalności rozwoju Gminy Opatowiec

LP.	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika dla Gminy Opatowiec na koniec:		Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla województwa świętokrzyskiego na koniec:	Wartość wskaźnika – średnia ogółem dla Polski na koniec:	Pożądana wartość wskaźnika na:	
		2009 r.	2014 r.	2014 r.	2014 r.	2024 r.	
1.	Liczba ludności ogółem	3500	3400	1 263 176	38 478 602	-	
2.	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w [%] ludności ogółem	w wieku przedprodukcyjnym	16,6	15,0	17,0	18,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		w wieku produkcyjnym	61,1	61,1	62,6	63,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		w wieku poprodukcyjnym	22,3	23,9	20,4	19,0	-
3.	Współczynnik przyrostu naturalnego (przeliczenie na 1000 mieszkańców)	-1,4	-6,1	-2,3	0,0	powyżej 0,0	
4.	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	6,9	7,3	9,5	7,5	zmniejszenie aktualnego poziomu	
5.	Średnie wyniki w punktach ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej (maksymalna liczba punktów 40)	20,58	24,19	25,80	25,82	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
6.	Wyniki egzaminu gimnazjalnego w % ³	-	58,20	57,60	58,60	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
7.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	46	47	30	33	utrzymanie aktualnego poziomu	
8.	Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	37	26	71	93	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
9.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	409	497	872	1071	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	

³ Dane podano tylko dla roku 2014. Nie podano wyników dla Gminy Opatowiec z 2009 roku, z powodu wprowadzonych zmian w egzaminach gimnazjalnych.

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024

10.	Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	67	81	139	170	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
11.	Budynki nowo oddane do użytkowania w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	9	3	23	25	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
12.	Migracje na pobyt stały – saldo migracji na 1000 osób	-4,3	-3,5	-2,0	-0,4	dodatnie saldo migracji
13.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca	2151	4105	3468	3971	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
14.	Dochody własne na 1 mieszkańca	534	1127	1506	2198	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
15.	Udział [%] dochodów własnych w dochodach ogółem	24,8	27,5	43,4	55,4	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
16.	Relacja dochodów ogółem na 1 mieszkańca do średniej w Polsce (ujęcie %)	-	103	87	100	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
17.	Relacja dochodów ogółem na 1 mieszkańca do średniej w województwie (ujęcie %)	-	118	100	115	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
18.	Relacja udziału w podatkach od osób fizycznych w stosunku do Polski w przeliczeniu na 1 mieszkańca (ujęcie %)	-	33	69	100	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
19.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	2195	4140	3541	4021	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
20.	Wydatki majątkowe na 1 mieszkańca	317	1147	637	780	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
21.	Wydatki bieżące na 1 mieszkańca	1881	3045	2910	3241	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		2009 r.	2013 r.	2013 r.	2013 r.	2024 r.
22.	Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3–5 lat)	11,7	61,6	71,0	74,1	100
23.	Liczba dzieci w szkołach podstawowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	49	45	53	56	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024

24.	Osoby w gospodarstwach domowych korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	90	119	110	83	poniżej średniej krajowej na koniec 2023 r.	
25.	Korzystający z instalacji w [%] ogółu ludności	sieć wodociągowa	71,2	72,1	84,8	88,0	powyżej średniej krajowej na koniec 2023 r.
		sieć kanalizacyjna	4,7	9,1	52,5	65,1	powyżej 50 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, stat.gov.pl, Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, www.cke.edu.pl, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, www.komisja.pl

3.3. Promocja Strategii Rozwoju

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Strategii Rozwoju ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia.

Podmiotem, który ma za zadanie prowadzić i nadzorować promocję Strategii Rozwoju, a w jej ramach również promocję wszystkich projektów i zadań inwestycyjnych będzie Zespół ds. Strategii we współpracy z Urzędem Gminy w Opatowcu. Jednostki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów, a także rezultatach działań na poziomie konkretnych obszarów problemowych oraz całej gminy. Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Dla zapewnienia efektywnej współpracy z partnerami wskazanych zadań do realizacji wykorzystywane będą następujące narzędzia komunikacji:

- strona internetowa Urzędu Gminy wraz z pocztą elektroniczną komórki odpowiedzialnej za kontakt z poszczególnymi grupami społecznymi,
- lokalne media,
- spotkania Zespołu ds. Strategii wraz z przedstawicielami kluczowych dla rozwoju gminy partnerami z sektora społecznego i gospodarczego oraz ekspertami i specjalistami zewnętrznymi,
- spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami, organizowane raz na kwartał.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych zadań.

Spis tabel

Tabela 1 Schemat analizy SWOT	7
Tabela 2 Analiza SWOT Gminy Opatowiec	8
Tabela 3 Plan operacyjny	18
Tabela 4 Projekty infrastrukturalne realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) w okresie objętym Strategią.....	26
Tabela 5 Projekty realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w okresie objętym Strategią	29
Tabela 6 Projekty komplementarne finansowane ze środków własnych budżetu gminy i niewymagające nakładów finansowych w okresie objętym Strategią	31
Tabela 7 Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi	34
Tabela 8 Matryca zależności między celami Strategii a dokumentami regionalnymi.....	36
Tabela 9 Wskaźniki mierzalności rozwoju Gminy Opatowiec	42

Spis rysunków

Rysunek 1 Drzewo problemów	13
Rysunek 2 Drzewo celów.....	14

Załączniki

Załącznik 1. *Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024.*